Harc Község Polgármesterétől

Jónás János esperes-plébános úr részére

HARC KÖZSÉG TEMPOLMÁNAK ÉS PLÉBÁNIÁJÁNAK TÖRTÉNETE

1748-2004

Írta: Nagy János
polgármester

Készült Szántó Ignác, boldog emlékű plébános úr gyűjtése és a „Tolnamegyei Újság" 1924. október 11-i számában megjelent írása alapján.

Harc község írott történetének jelentős részét adja a hit, a vallás iránti keresztény elkötelezettséget megtestesítő templom története.

Ez a történet meghatározó korhoz kötődik. A törökdúlás utáni emberöltők újratelepülése, 1720-1748-ig és 1824-1924-ig, a kőtemplom felszentelése és 100. évében az újjáépítés időszakához.

Harc (puszta helyét) község újratelepítését a törökök kiűzésében jeleskedő és az utánpótlást biztosító Wallis gróf kezdi meg. Ez a munkásság 1725 körüli időszakra tehető. Addig ez a hely kiégett házaival, elhagyott szőleivel a rácok mindig továbbálló, átmeneti tartózkodási helye volt.

Az említett gróf összekülönbözött vallási okokból a Tolnára, Mözsre települő németekkel, és ottani birtokairól keresztény alattvalóit együtt Harcra és Belacra (mai Kakasd) áttelepítette. Hirtelen halála gátolta meg abban, hogy az idetelepülők körét bővítse és számukra az elképzelt kápolnát is megépítse.

Az ide letelepült magyarok kitartó, szorgalmas emberek voltak. Gazdálkodtak, szőlőt, szántót műveltek és méhészkedtek. Névleg ebben az időben a község a Pálos-rend (Pécsvárad) birtokaihoz tartozott.

1736-ban már bírójuk és pecsétjük is volt három búzakalász stilizált képével, latin körirattal.

A földeket 19 birtokra osztották fel. Épületeiket lakhatóvá tették. Elhatározták, hogy hitük ápolására kápolnát építenek, ahol majd később kőtemplomot is emelhetnek. Gondot az anyagi pénzforrás előteremtése jelentett.

1748.

Jellemző az akkori nemes gondolkodásra, hogy az elszabadult indulatokat, trágár, istentelen, káromkodással rondított beszédet megtorolták. Pl. a verekedős Derkovics testvéreket és az őket, sértegető ispánt, Babocsai Mihályt és hajdút, Tóth Józsefet alaposan helybenhagyták. Az úrbéri szerződés értelmében 12 aranyforint fő- és 4 forint mellékbüntetéssel, vagy a falu főterén deresre húzva kellett ezt kiegyenlíteni. Ezt az összeget érthetően az uradalom pénztárába mind a négyen inkább befizették. Az uradalom ezzel megvetette a kápolna-templom építés alapjait.

1748-ban sietősen fából készítették el kápolnájukat, mert úgy vélték, hogy a megismétlődő természeti csapásokat kivédhetik. Pl. az akkori sáskajárást isten büntetésének tartották.

1749. szeptember 28-án Picznacher József teveli esperes-plébános a fakápolnát Szent Mihály emlékére megáldotta. Ebből az időszakból származhat az Arkangyalt ábrázoló oltárkép is.

A község lakossága ekkor 195 lelket számlált. Pinczés István volt a tanító-jegyző. A község a zombai plébániához tartozott.

A fakápolna 73 évig szolgált. 1821-re erősen rongálódott állapotba került. Tűzvész is károkat okozott benne. Az oltárkép azonban mindenkor sértetlen maradt.

A hívek már az 1800-as évek elején elhatározták, hogy megépítik a régen elképzelt kőtemplomukat.

Az 1700-as évek végén – 1796-ban – költözött Harcra a több ágban élő Doszpod család. (Egyik águk a XX. század elején magyarosította a nevét Diófásira.) Ők felismerték, hogy a romokban lévő Janya akkor úgy ismert, hogy török-vár kőanyaga erre felhasználható lenne.
A várrom területe az uradalom mágocsi tiszttartójához tartozott. Ő megígérte a segítséget és kb. 10 évig tartó tervezgetés, egyeztetés, gyűjtés után Doszpod Mártonék a tiszttartóval eljutottak Budára a nádorhoz, és kérelmükre a vár kő-anyagát megkapták a harciak. A faanyagot a mágocsi uradalom biztosította.

1821-22-ben a harciak a várromot megtisztították, szédszedték. 1822-23-ban kemény, hosszú tél volt. A vizek befagytak, a földutak szintén jól járhatóak lettek. Az anyagot hazaszállították, a jelenlegi előkészített helyen felhalmozták és megkezdték az épitést.

A munka szigorú rendben folyt. Pontos, hozzáértő pallérok és a bíró irányította a munkákat. Az elvégzett munkákról név szerinti, dátummal ellátott nátron-papírra írt feljegyzések készültek. (E sorok írójának még volt lehetősége látni ezeket a feljegyzéseket, de a legutóbbi felújításnál ezek a papírok elvesztek ...)
A község lakossága egy emberként összefogott. Az építőanyagot a jelenlegi Fő u. 49.sz. ház udvarán, kertjén át, a hegyoldalon készített kb. 200 méternyi úton szállították fel a jelenlegi helyére ökrös, bivalyos fogatokkal.

A lakosság száma meghaladta ekkor már a 400 főt, köztük 65 iskolás volt.

A sarokalapozásnál azokat a várkapu fordító kőtömböket helyezték el – 12 db-ot – amelyekből 1 db most is a templom bejárója előtt van.

Került a templom tornyába harang, a kupola tetejére ezüstösen csillogó kereszt is. A megmaradó téglákból lépcső és 3 db később felépülő kápolnára is jutott.

1824.

1824-ben elkészült a község temploma. Sajátos késő román stílusban. Gótikus belső román megerősítéssel, egyszerű fehér meszeléssel díszített kő-templom.

A hívek zarándokútjukról oltáriszentség-tartót, kegytárgyakat hoztak magukkal. (Ezeket a 2000-ben történt betöréskor sajnos ellopták.)
Szent Mihály napján az új templomot Gelencsér József teveli esperes-plébános áldotta meg.

Szántó Ignác plébános leírása szerint a férfiak, asszonyok sírtak, a lányok virágot szórtak, a gyermekek hozsannát kiáltottak végtelen örömükben, amikor megcsendültek a harangok – az új templomban először.

A harci, tiszta római katolikus közösség megerősödve hitében, Zomba filiálisaként ritkábban jutott istentiszteletthez. Ezért küldöttségük felkereste Lukács György plébánost, akitől minden vasárnapra szentmisét kértek. Kérésük teljesült. A zombai plébániának – a szolgáló káplán megtiszteléséért – a párbéren felül fizettek évente 6 forintot, 12 akó bort, 3 öl kemény hasáb tűzifát, és egy négyökrös szekér szénát.

Már ekkor szóba került, aztán tervbe is vették az önálló lelkészet itteni létrehozását. Sok utánjárásra – egy emberöltő elteltével – 1868-ban lett Harc községnek önálló lelkészi hivatala. Felépült a község által adományozott területen a lakás céljait is szolgáló épület – kúttal ellátva. Sajnos 134 évi használat után (az utóbbi 25 évben lakó nélkül) az épület szépsége ellenére romos állapotba került és le kellett bontani.

Az egyházmegyei hatóság alapító okirata szerint a harciak vállalták:

1. Megfelelő lakás rendszeres tatarozással, a lakással járó mindennemű adózást;
2. Ötszázhúsz korona készpénzt;
3. Minden telkes pár részéről egy pozsonyi mérő tiszta búzát, a községi elöljáróságtól beszedve és átszolgáltatva;
4. Hétszázkilencvenkét liter bort a lelkész által szabadon választva és egy mennyiségben átadva;

Az eltelt küzdelmes emberöltők alatt a kis község fejlődése töretlenné vált. Ebben komoly szerepet vállaltak az itt szolgálatot vállaló papok is. 1884-ben szép kálváriát alakítottak ki Sneider Fülöp kőfaragó alkotásaival.

A XIX. Sz. végére az önálló pap mellett kántortanítója, jegyzője, magas nívójú 5000 kötetes könyvtárral Polgári Olvasóköre és komoly tekintélyt jelentő szervezett, külső megjelenésében párját ritkító önkéntes tűzoltó egyesülete is volt a falunak. Az utóbbi egyesület az értelmes munkás emberek között komoly nevelőmunkát végzett. Egy országgyűlési képviselő, Renczes János is a soraikból került ki.